

نیاز به انواع آسیب‌شناسی‌های معنوی داریم/ ساماندهی ذخایر عرفان اسلامی

اگر بتوان با پرداختن به انواع آسیب‌شناسی‌های معنوی، به ذخایر غنی معنوی، اعم از قرآن، حدیث و فلسفه و عرفان اسلامی سامان داد و آن‌ها را به صورت روزآمد به طالبان معنویت عرضه کرد، آینده بسیار خوبی در مواجهه با جنبش‌های نوپدید معنوی خواهیم داشت.

اگر بتوان با پرداختن به انواع آسیب‌شناسی‌های معنوی، به ذخایر غنی معنوی، اعم از قرآن، حدیث و فلسفه و عرفان اسلامی سامان داد و آن‌ها را به صورت روزآمد به طالبان معنویت عرضه کرد، آینده بسیار خوبی در مواجهه با جنبش‌های نوپدید معنوی خواهیم داشت.

محمدحسین کیانی، سردبیر فصل‌نامه «#171 مطالعات معنوی»؛ و مدیر گروه جنبش‌های معنوی پژوهشکده باقرالعلوم(ع)، در گفت‌وگو با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا)، به بیان مطالبی درباره برخی از شاخصه‌های مهم عرفان‌های کاذب و نیز مقایسه برخی از مؤلفه‌های عرفان اسلامی با جنبش‌های نوپدید معنوی پرداخت و ثقل بنیادهای معرفتی در هر مکتب عرفانی را نشان‌دهنده میزان صيرورت عملی و تعالی کاربردی آن دانست.

وی در بخشی از سخنان خود گفت: برای مقابله با آسیب‌شناسی معنوی که در جامعه خود احساس می‌کنیم و یکی از مصادیق آن آسیب‌شناسی معنوی در جامعه فرهنگی ما، جنبش‌های نوپدید معنوی هستند، ناگزیر باید عرفان اسلامی را در سطح عمومی مطرح کنیم و البته در این مسیر باید مراتب تشکیکی و مرحله به مرحله را که در عرفان اسلامی مطرح است، رعایت شود.

خدا محوری/انسان محوری

کیانی در ادامه سخنان خود با اشاره به اختلاف بنیادی بین جنبش‌های نوپدید معنوی و عرفان‌های نوظهور با عرفان اسلامی، به برخی از شاخصه‌های بارز عرفان‌واره‌ها اشاره و عنوان کرد: در عرفان اسلامی بحث خدا محوری مطرح بوده و خداوند همه چیز است و تنها اوست که می‌تواند ما را هدایت کند و ثروت حقیقی نهفته در اوست؛ حال آن‌که در جنبش‌های نوپدید معنوی بحث انسان محوری مطرح است و همه چیز باید ناظر به انسان تفسیر شود.

معاد/ تناسخ

سردبیر فصل‌نامه «#171 مطالعات معنوی»؛ ادامه داد: در عرفان اسلامی سالک همواره به تفکر و تدبر رهنمون می‌شود، اما در عرفان‌های کاذب در بسیاری از موارد مشاهده می‌کنیم که فرد از تفکر و تأمل دور می‌شود. همچنین در جنبش‌های نوپدید معنوی بحث تناسخ بسیار مطرح می‌شود، در حالی که در عرفان اسلامی سخن از معاد است.

عرفان اسلامی بهره‌ای از خرافات ندارد

وی تشریح کرد: همچنین در جنبش‌های نوپدید معنوی بحث از خرافات و دوری از عقل‌گرایی و بسط خرافه‌گرایی بسیار زیاد است، در حالی که در عرفان اسلامی با هرگونه خرافات مقابله می‌شود و عرفان به هیچ عنوان بهره‌ای از خرافات ندارد و همواره با خرافات مقابله می‌کند. از اختلافات دیگر بین این دو مسلک آن است که در عرفان اسلامی، پیروی معقول از استاد وجود دارد، در حالی که در بسیاری از جنبش‌های نوپدید معنوی، پیروی از استاد به شکل غیرمعتارف و نامعقول مطرح می‌شود.

عشق الهی و عشق مادی

این محقق و پژوهشگر اضافه کرد: در عرفان اسلامی، عشق در معنای الهی و معنوی آن به کار برده می‌شود، با این حال عرفان اسلامی مخالف عشق مادی نیست، اما این عشق مادی را مقدمه‌ای برای رسیدن به عشق معنوی حقیقی و خدایی قلمداد می‌کند؛ در حالی که در جنبش‌های نوپدید معنوی هرآنچه که در باب عشق مطرح می‌شود، درباره عشق مادی و جنسی است.

وی در بخش دیگری از سخنان خود در پاسخ به این سؤال که آینده مواجهه فرهنگ ما با عرفان‌های وارداتی شرقی و غربی را چگونه ارزیابی می‌کنید؟ بیان کرد: برای مقابله با جنبش‌های نوپدید معنوی باید به یک نکته بسیار مهم توجه کرد و آن این‌که در این مقابله، نخست باید یک سری ساختارهای دورنی و مبنایی وجود داشته باشد و نوع عملکرد ما مبتنی بر آن ساختارها و مبنایی معرفتی باشد.

کیانی با بیان این‌که هیچ شکی نیست که ما مبانی معرفتی بسیار غنی و قوی برای مقابله با جنبش‌های نوپدید داریم، خاطرنشان کرد: مبانی غنی ما اعم از قرآن، حدیث، فلسفه و عرفان اسلامی است. جنبش‌های نوپدید معنوی و عقبه‌ای که از آنها حمایت می‌کند، فاقد مبانی مستحکم هستند. از بسیاری از آیات و روایات می‌توان نکات غنی عرفانی استخراج کرد؛ ضمن آن‌که فلسفه ما بسیار نزدیک به عرفان ماست و ما عرفای بسیار بزرگ، با انواع دستوالعمل‌های معنوی و سبک‌های معنوی، داشته‌ایم.

سامان و سازمان دادن به مبانی و ذخایر معنوی

سردبیر فصلنامه #171؛ مطالعات معنوی؛ عنوان کرد: همه این تراث غنی اکنون برای مقابله با جنبش‌های نوپدید معنوی در دست ماست و به همین جهت ما در بعد مبنایی هیچ مشکلی نداریم و همه مشکلات ما ناظر به سامان و سازمان دادن به این مبنا و ذخیره معنوی است؛ بنابراین بنده وضعیت آینده این مواجهه را کاملاً ناظر به عملکرد کارشناسان و مسئولان فرهنگی می‌دانم.

نیازمند انواع آسیب‌شناسی‌های معنوی هستیم

وی اظهار کرد: اگر مسئولان و کارشناسان فرهنگی بتوانند به خوبی، با استفاده از این منابع غنی و با بازگشت به این منابع، بتوانند با انواع آسیب‌شناسی‌های معنوی – که یکی از مصادیق آن‌ها جنبش‌های نوپدید معنوی است – مقابله کنند و مشکلات به‌روز معنوی را پاسخ‌گو باشند و آن منابع را به صورت روزآمد به جوانان جویای معنویت ما عرضه کنند، بدون شک ما آینده بسیار خوبی در این مواجهه خواهیم داشت و علاوه بر سر و سامان دادن نیاز معنوی جوانان خود، به جرأت می‌توان گفت که به جوانان جویای معنویت سراسر دنیا نیز معنویت ناب و اصیل را تبیین می‌کنیم.

این محقق و پژوهشگر ادامه تأکید کرد: اما اگر از این منابع غنی خوب استفاده نشود – کما این‌که تاریخ چند ساله اخیر نشان داده است! – نه تنها مقابله خوبی با این جنبش‌ها سر و سامان نمی‌گیرد، بلکه روز به روز با روند گسترش جنبش‌های نوپدید معنوی در ایران مواجه خواهیم شد.